

Morskie planowanie przestrzenne: definicja, geneza i cele

Jacek Zaucha, Magdalena Matczak
Instytut Morski w Gdańsku

Warszawa, 18.11.2014

III Bałtycki Okrągły Stół

Definicja ...

Morskie planowanie przestrzenne, jako narzędzie podejmowania decyzji, jest ważne, ponieważ zapoczątkuje proces, w którym swój udział będą mieli przedstawiciele różnych środowisk i różnych interesów. W ten sposób, naturalnie i stopniowo planowanie będzie wspierało rozwój całościowego podejścia do spraw morskich. Będzie krzewić potrzebę koordynacji i skłaniać do współpracy, wnosząc wkład w urzeczywistnienie wspólnej polityki morskiej, planowanej przez Komisję Europejską.

- Komisarz Joe Borg

”

Wg Dyrektywy „planowanie przestrzenne obszarów morskich” oznacza proces, za pośrednictwem którego właściwe organy państw członkowskich analizują i organizują działalność ludzką na obszarach morskich aby osiągnąć cele ekologiczne, gospodarcze i społeczne;

Definicja ...

Wg UNESCO planowanie przestrzenne obszarów morskich to proces o charakterze publicznym obejmujący analizę i przestrzenne oraz temporalne alokowanie działalności człowieka w przestrzeni morskiej tak aby osiągać cele ekologiczne, gospodarcze i społeczne ustalone w ramach procesu politycznego.

Wg VASAB planowanie przestrzenne obszarów morskich należy traktować jako prawnie zdefiniowany hierarchiczny proces godzenia konkurencyjnych potrzeb w zakresie wykorzystania przestrzeni morskiej (powierzchni morza, wód i dna) w zgodzie z wartościami i celami danej społeczności, które to cele i wartości można odnaleźć w międzynarodowych i krajowych priorytetach oraz porozumieniach. Tak zdefiniowane planowanie kształtuje i monitoruje rozwój przestrzenny obszarów morskich przy wykorzystaniu odpowiednich instrumentów (np. wizji, strategii planów przestrzennych)

Geneza Planowania Przestrzennego Obszarów Morskich (PPOM)

- Rosnąca skala konfliktów przestrzennych na morzu.
- Proces redefiniowania sposobów czerpania korzyści z morza – współegzystencja i synergia między użytkownikami
- Rosnąca skala interakcji przestrzennych ląd morze (kable, zanieczyszczenie krajobrazu, błękitne korytarze)
- Rosnące znaczenie przestrzeni dla usług ekosystemowych np. dla odporności ekosystemów morskich na szoki zewnętrzne (filtracyjna rola estuariów)

Cele – „ład przestrzenny” na morzu

- spójność zagospodarowania przestrzennego na lądzie i morzu;
- oszczędne gospodarowanie przestrzenią, pozostawienie rezerw na przyszłe, obecnie nieznane sposoby korzystania z morza;
- minimalizowanie skutków negatywnych naturalnych procesów dotyczących linii brzegowej i przeciwdziałanie;
- zachowanie warunków dla bioróżnorodności i rozwoju ekosystemów morskich i lądowych w całej złożoności ich współdziałania;
- zachowanie ciągłości obszarów o dominującej funkcji przyrodniczej;
- zachowanie publicznego charakteru terenów rekreacyjnych;
- minimalizowanie konfliktów między różnymi formami wykorzystania przestrzeni morza;
- zachowanie dostępności transportowej od strony morza obszarów zabudowanych i obiektów portowych;

Specyfika planowania na morzu

Specyfika planowania na morzu

Odmienności przestrzeni morskiej i lądowej jako przedmiotu planowania.

- trójwymiarowy charakter przestrzeni morskiej – większa ilość kombinacji różnych typów użytkowania – akweny przeznaczone na lokalizację rurociągów i kabli podwodnych mogą być wykorzystywane także na sport i rekreację,
- odmienna dynamika procesów dyfuzji – np. znacznie szybsze rozchodzenie się zanieczyszczeń niż na lądzie i łatwiejsza penetracja zanieczyszczeń w środowisku morskim
- większe znaczenie czynnika transgranicznego, granica państwa nie jest barierą dla np. zanieczyszczeń, hałasu, wibracji, czy napływu organizmów obcych dla danego ekosystemu,
- większa niż na lądzie elastyczność kształtowania korytarzy transportowych w zależności np. od potrzeb innych użytkowników obszarów morskich,
- większe znaczenie procesów hydrograficznych i geomorfologicznych np. odnośnie kształtowania linii brzegowej, utrzymania głębokości torów wodnych etc.,
- trudniejszą dostępność danych dotyczących obecnego wykorzystania i kształtowania się przestrzeni, kosztowne badania podwodnych,
- inne kwestie własnościowe (nikły udział własności prywatnej, znaczne ograniczenia władztwa nad przestrzenią w odniesieniu do wyłącznej strefy ekonomicznej).

Współpraca międzynarodowa ma znaczenie

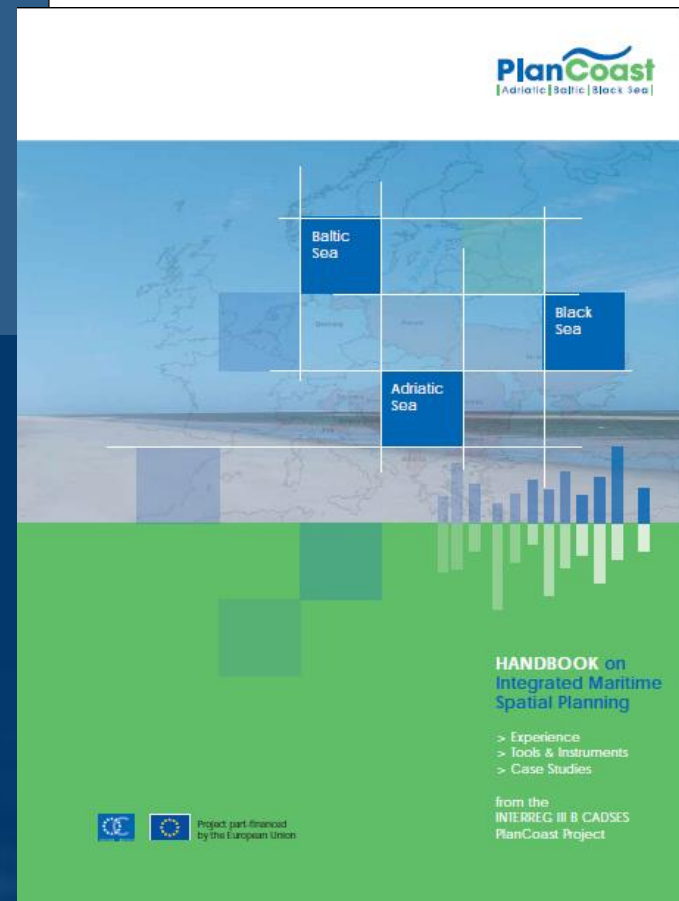
- Planowanie obszarów morskich (MPP) to kompetencja krajowa... ale morze nie ma granic;
- Zielona i błękitna księga a w końcu Dyrektywa UE dot. planowania przestrzennego obszarów morskich;
- Bałtycka Wizja 2030
- Strategia UE dla Regionu Bałtyckiego (cel MPP);
- Grupa robocza VASAB-HELCOM;
- Liczne projekty międzynarodowe;

Definicja obszarów gdzie konieczna współpraca międzynarodowa: ekologia, energia, transport morski, rybołówstwo i marikultura

Do 2020 cały Bałtyk pokryty planami

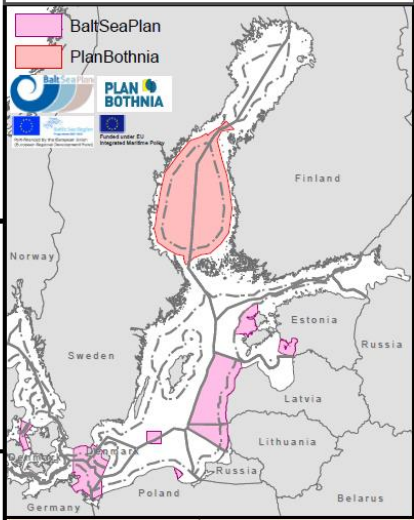
O sporym ładunku metodologicznym

Główne zasady: myślenie w wymiarze pan-bałtyckim, efektywność wykorzystania przestrzeni, (współużytkowanie), *connectivity*

MSP Pilot Projects in the BSR

28.08.2014

Legend

Maritime Spatial Planning

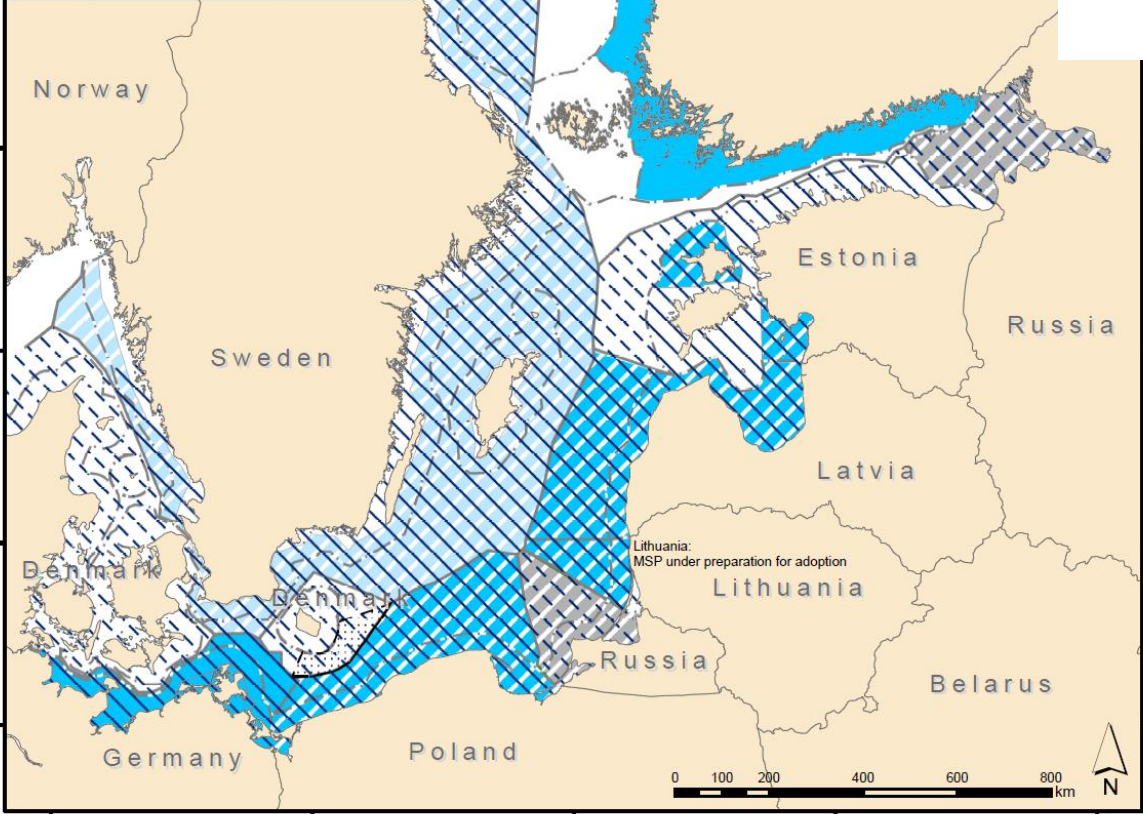
- Maritime Spatial Plans in force, binding
- Maritime Spatial Plans under preparation, binding
- Maritime Spatial Plans under preparation, non-binding
- Pilot / Model Projects / Concepts (Russia)

MSP-Legislation

- MSP legislation in force
- MSP legislation under preparation

Boundaries

- Exclusive Economic Zone*
- Territorial Sea*
- Unclear legal status**

Baltic MSP future

*Course for maritime spatial
planners - 2013*

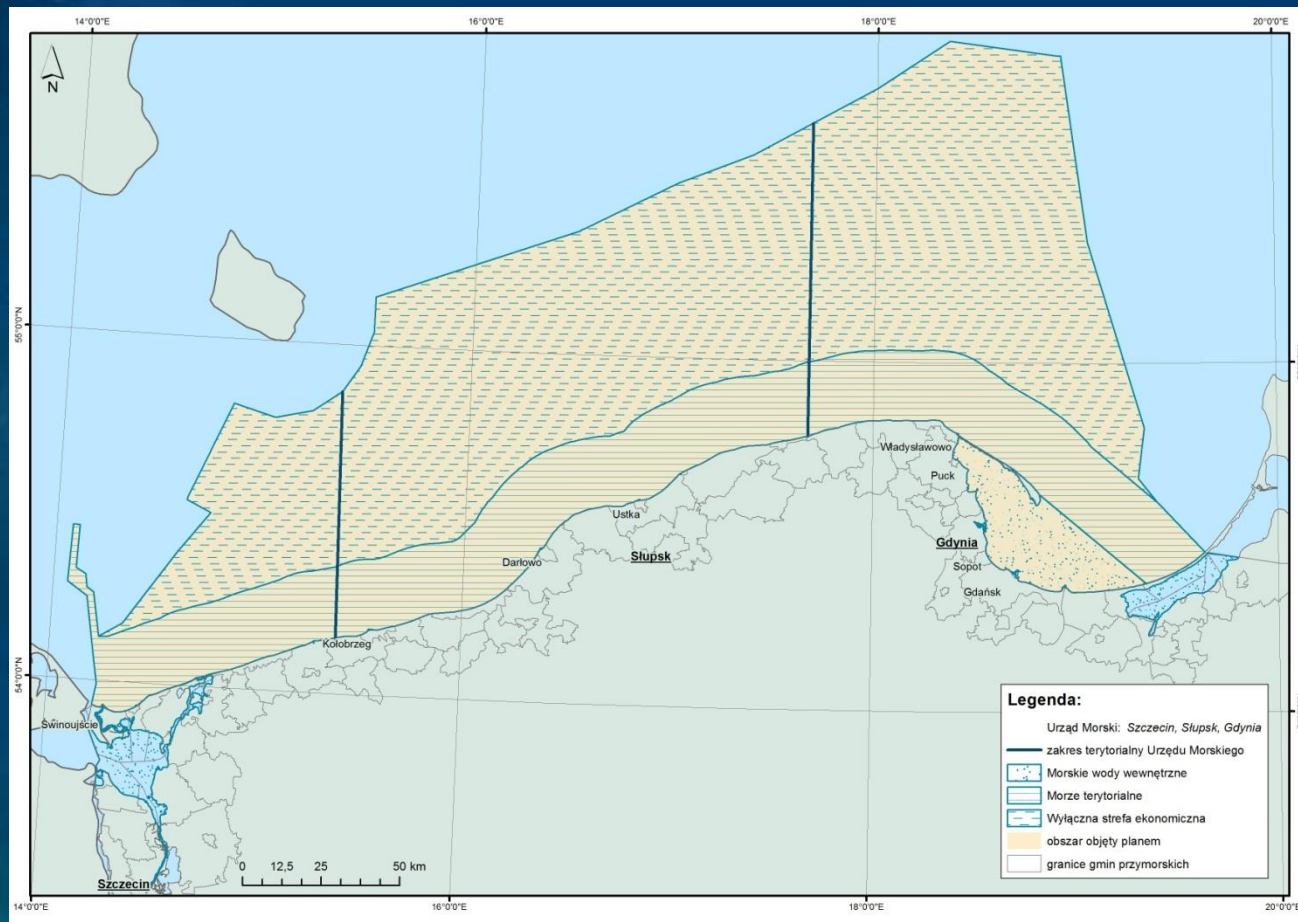
**BALTIC MSP
FORUM**

17-18 JUNE 2014 RIGA, LATVIA

*17-18 June 2014
... every few years ...*

Polskie obszary morskie

Morskie wody
wewnętrzne:
1,991 km²

Morze terytorialne:
8,682 km²

Wyłączna Strefa
Ekonomiczna:
22,634 km²

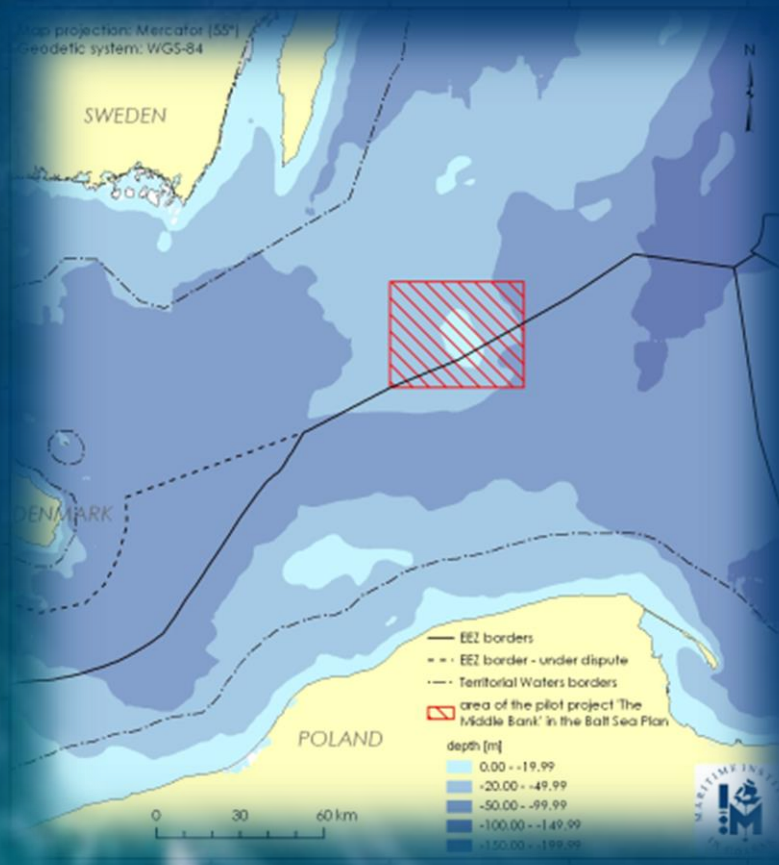
Morskie wody wewnętrzne i morze terytorialne – terytorium kraju

Dotychczasowe doświadczenia...

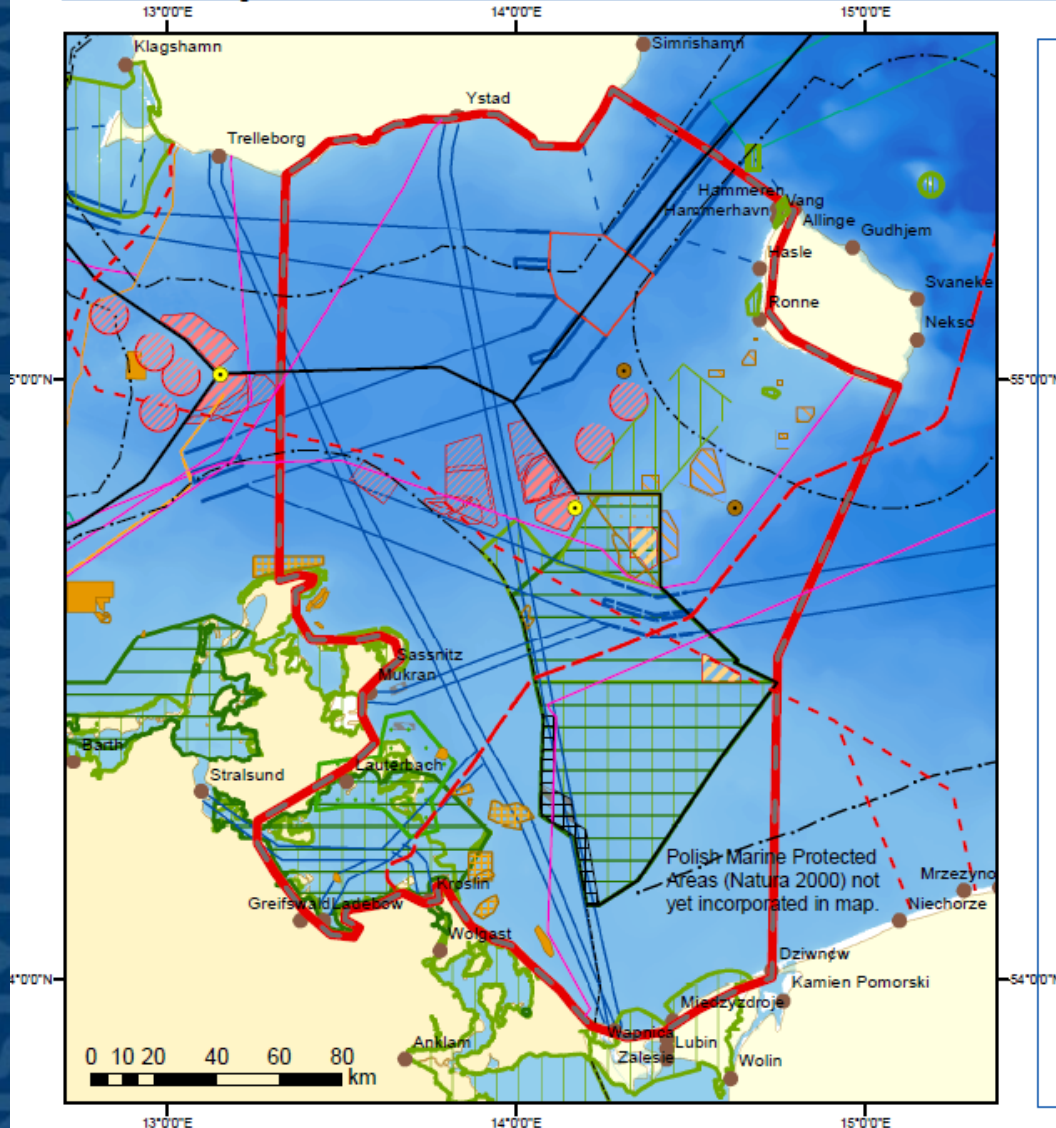

Projekt Transgraniczny plan zagospodarowania przestrzennego obszaru ławicy Środkowej

Projekt Pilotażowego Planu Zagospodarowania Zatoki Gdańskiej wraz ze Strategiczną Oceną Oddziaływania na Środowisko

Pilot Project Area - MSP Pomeranian Bight / Arkona Basin - First provisional stocktake -

Legend

Shipping

- Shipping Route
- Traffic Separation Scheme
- TSS/Ship Route, Recommended
- Inshore Traffic Zone
- Deep Water Route
- Precautionary Area

Sand and Gravel Extraction

- in Use
- Approved
- Planned
- Proposed
- Presently out of use
- Status unknown

Pipelines

- Natural Gas Pipeline, in Use
- Natural Gas Pipeline, Approved
- Natural Gas Pipeline, Planned
- Natural Gas Pipeline, Proposed

Offshore Windfarms

- in Use
- Approved
- Planned
- Denied
- Denmark: OWP Project, no fixed outlines yet

Platforms

- Oil and Gas Exploration
- Measurement Platform

Underwater Cables

- High Voltage Cable, in Use
- High Voltage Cable, Approved
- Data Cable, in Use
- Data Cable, out of Use
- Data Cable, Planned

Nature Conservation

- Natura 2000 - SPA Bird Directive
- Natura 2000 - SAC Habitat Directive
- Nat. 2000 - SAC Hab. Dir. - public hearing
- UNESCO Biosphere Reserve

Boundaries

- EEZ
- Territorial Sea
- Borders
- Pilot Project Area Pomeranian Bight
- Northern Approach / Roadstead
- Seaports of Swinoujscie / Szczecin: According to German opinion this area is part of the German EEZ, whereas in relation to Poland no rights or sovereign powers are exercised. According to Polish opinion this area is part of the Polish territorial sea.

Map Projection:
Mercator (54°N), WGS 84
BSH / M5280 - 17.02.2010

Plan pilotażowy zagospodarowania przestrzennego części morskich wód wewnętrznych Zatoki Gdańskiej

2008 rok

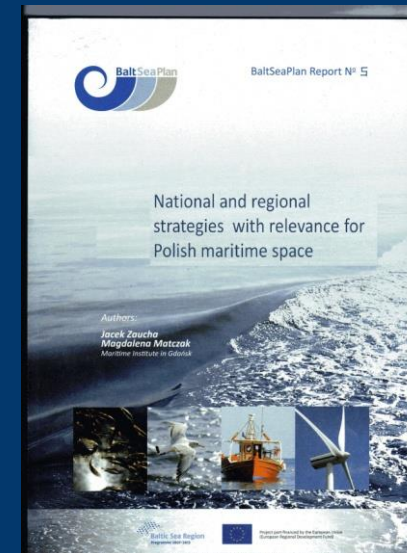
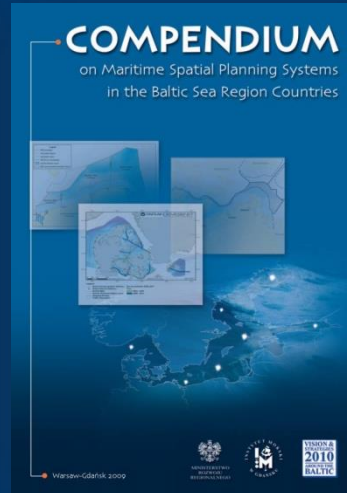
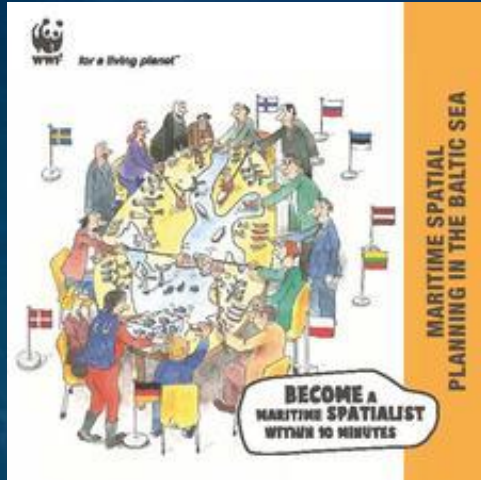
- Pierwsza próba testowania metodologii MPP w polskich warunkach.
- Cechy planu lokalnego i planu regionalnego (planu struktury).
- Bez względu na aktualny stan prawa, plan jest wdrażany w toku działalności Urzędu Morskiego (na zasadzie „najlepszej dostępnej wiedzy”).
- Po nowelizacji prawa, pilot zostanie potraktowany jako prawie gotowy projekt planu.
- W ramach projektu BaltSeaPlan została wykonana strategiczna ocena oddziaływania na środowisko.

Czegośmy się nauczyli

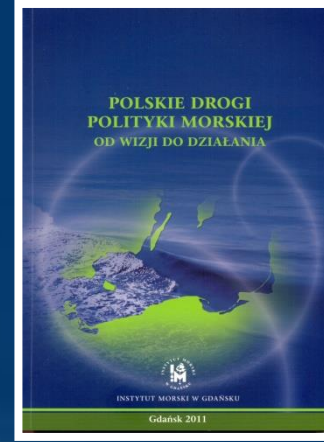
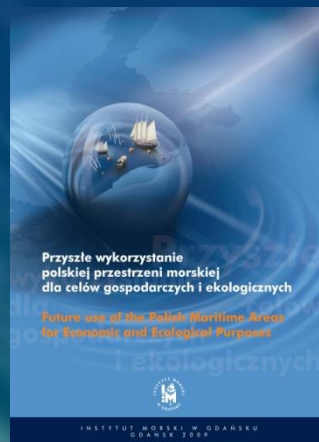
Bariery

- brak kompleksowej wizji gmin interesów w obszarze morskim,
- wykorzystanie 4-wymiarowości przestrzeni morskiej ,
- trudności wynikające z niedostatku danych i ich sprzeczności,
- wysokie koszty pozyskania informacji (modelowanie?),
- brak wiedzy (hałas?, pojemność turystyczna? błękitne korytarze?, nowe technologie?),
- brak myślenia przestrzennego u wielu naukowców – mieli trudności z przełożeniem swojej wiedzy na przestrzeń,
- nieufność interesariuszy (rybacy),
- niedoskonałość prawa (dziedzictwo kulturowe) ,
- lądowy charakter wielu strategii krajowych.

Kodyfikacja wiedzy

Zapraszamy do lektury: dostępne na <http://www.im.gda.pl/wydawnictwa> oraz <http://www.baltseaplan.eu/index.php/Pilot-Maritime-Spatial-Plans;831/1>

Dziękuję za uwagę